

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

นับตั้งแต่ปี 2504 ซึ่งได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้นมา เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการปรับปรุงโครงสร้างทาง เศรษฐกิจ โดยการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับภาคเกษตรกรรม ทำให้ภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อย ๆ มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกิดขึ้นหลายประเภท อุตสาหกรรม ที่มีอยู่เดิมทั้งอุตสาหกรรมในครัวเรือน และอุตสาหกรรมขนาดย่อม ก็ขยายตัวออกไป ทำให้ภาค อุตสาหกรรมสามารถส่งผลผลิตออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ นำรายได้เข้าประเทศ เป็น จำนวนไม่น้อย การขยายตัวของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่นใน เขตกรุงเทพมหานคร เพราะมีปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเงิน ทุน แรงงาน ระบบสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง ท่าเรือ บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นต้น

การที่รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการลงทุน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเน้นหนักไปใน ด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้จำเป็นต้องมี แหล่งที่ตั้งของโรงงานใกล้ชุมชนที่จะเป็นผู้ซื้อผลผลิต และจะต้องอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมขนส่ง เพื่อประหยัดค่าขนส่งวัตถุดิบ ในสมัยต่อมารัฐบาลได้ทบทวนนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่โดย เปลี่ยนแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และยังคงตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือ เหมือนกับอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า จึงมิได้ช่วยให้มีการ กระจายแหล่งอุตสาหกรรมออกไปนอกบริเวณใกล้ เชียงกรุงเทพมหานคร การที่มีแหล่งอุตสาหกรรม เป็นแรงดึงดูดอย่างหนึ่งให้มีการอพยพของประชาชนจากภูมิภาคต่าง ๆ เข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นทุกปี จนเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมาย นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลก็ได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้มีนโยบายให้มีการกระจายความ เจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของฐานะทาง

เศรษฐกิจและสังคม ระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาคให้ลดลง รวมทั้งลดการเติบโตของ กรุงเทพมหานครด้วย โดยได้เริ่มมีการกำหนดแนวทางนโยบายการพัฒนาเมืองหลัก เมืองรอง ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ 5 นั้น เป็นการประสานเชื่อมต่อกับแนวคิดที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น ได้มีการกำหนดเมืองหลักเพื่อการพัฒนา โดยในระยะแรกของการพัฒนามุ่งที่จะพัฒนาเมืองหลัก 5 แห่งใหญ่ ๆ ในภูมิภาค ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา สงขลา-หาดใหญ่ ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ก็ได้มีการทบทวนการจัดลำดับการพัฒนาเมืองในภูมิภาคให้สอดคล้องกับความสำคัญ และความต้องการของท้องถิ่น โดยได้เพิ่มเมืองบางเมืองซึ่งมีลำดับความสำคัญสูง แต่ตั้งอยู่นอกพื้นที่เฉพาะที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในภาคต่าง ๆ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 นี้ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเฉพาะเมืองในภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครสวรรค์ ลำปาง เชียงราย โดยจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนั้น เป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นศูนย์กลางในด้านโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ของจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน มูลค่าการผลิตของจังหวัดในปี 2529 ถึง 7,408.9 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่สูงที่สุดในจังหวัดภาคเหนือ หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของมูลค่าการผลิตทั้งภาค ชุมชนเมืองนครเชียงใหม่มีระดับการพัฒนาเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ และมีเขตอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของระบบชุมชนภาคเหนือที่ให้บริการแก่พื้นที่ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม สำหรับด้านการคมนาคมขนส่ง นั้น เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการเดินทางขนส่ง ไปยังชุมชนอื่น ๆ ทางภาคเหนือ กรุงเทพฯ และต่างประเทศ เป็นต้น ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน ทำให้เชียงใหม่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมระดับภาค ในการที่สามารถรับผลิตผลและกระจายสินค้า หรือผลผลิตต่าง ๆ ไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างสะดวก รวมทั้งยังเป็นการช่วยกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนโดยรอบอีกด้วย ในอนาคต เชียงใหม่จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น จากนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน และขยายบทบาทเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายฐานทางเศรษฐกิจของจังหวัดให้กว้างขึ้น ตามมาตรการการพัฒนาเมืองหลักโดยกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

จังหวัด เชียงใหม่ เป็น เมืองหลักของภาคเหนือตอนบน และเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจและชุมชนของภาคเหนือตอนบน ประกอบกัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาค จึงเป็นผลให้อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ และอุตสาหกรรมบริการ ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการบริโภคของท้องถิ่น และจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และมีความเป็นไทยสูง เพราะฉะนั้นจึงมีโอกาที่จะพัฒนาขึ้นมาได้อีกมาก จะมีผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของจังหวัดอย่างแท้จริง ปัจจุบันอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับความสนใจมากขึ้นจากทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นมาในระยะหลังนี้ จะเป็นลักษณะของอุตสาหกรรมประเภทใหม่ ๆ และใช้ทุนในการประกอบการสูง ภาครัฐบาลก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการมากขึ้น เช่น ช่วยเหลือในเรื่องของการตลาดที่จะจำหน่ายผลิตผลได้กว้างขวางกว่าแต่ก่อน และยังได้มีการจัดให้ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือแก่ผู้ประกอบการที่สนใจด้วย เป็นต้น ทั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์รวมของผลิตผลทางการเกษตรของภาคเหนือตอนบนในการที่จะนำมาแปรรูปผลิตผล และเป็นตลาดที่จะนำผลผลิตออกจำหน่ายสู่กรุงเทพฯ ทพมหานครและต่างประเทศได้สะดวก ประกอบกับจังหวัดมีลักษณะเด่นทางกายภาพคือ ลักษณะภูมิประเทศอยู่ตรงกลางสามารถกระจายผลผลิต และการคมนาคมต่าง ๆ ไปสู่เมืองรองได้ แต่ทั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่ก็ยังมีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับกลางการพัฒนาทางอุตสาหกรรมจึงมีความสำคัญที่จะเสริมสร้าง ให้มีการกระจายการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และขยายฐานทางเศรษฐกิจของจังหวัดให้กว้างขึ้น ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ต้องสอดคล้องกับสภาพของเมือง และไม่ก่อผลเสียต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวของเชียงใหม่ด้วย

กิจการอุตสาหกรรม เป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหรือฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพราะปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพมาจากผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในการประกอบการอุตสาหกรรมนั้น ๆ จะดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ สิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งที่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงก็คือ การเลือกทำเลที่ตั้งเพื่ออุตสาหกรรม ซึ่งการเลือกแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมนั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเลือกกระบวนการผลิต การเลือกตลาด หรือปัจจัยอื่น ๆ ตำแหน่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการได้เปรียบในการประกอบกิจการ

ฉะนั้นการจะตั้งโรงงานแต่ละแห่งต้องมีการศึกษาถึงความเหมาะสมต่าง ๆ พอสมควร หรืออย่าง
 มากเสียก่อน จึงจะตัดสินใจเลือกเป็นตำแหน่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งต้องพิจารณาก่อน
 การตัดสินใจที่จะลงทุน หากว่าการตัดสินใจเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผิดพลาดไป เช่น การ
 เลือกที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ไม่สะดวกต่อการขนส่งวัตถุดิบป้อนโรงงาน หรืออาจจะอยู่ไกลเกินไปจนทำ
 ให้ค่าขนส่งสูงมากกว่าปกติ จนเป็นเหตุให้เสียเปรียบคู่แข่งอื่น หรือตั้งอยู่ในที่ซึ่งมีอัตราการเข้า-
 ออกของคนงานสูง หรืออยู่ในพื้นที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม จนทำให้ผู้จัดการโรงงาน
 หรือผู้บริหารอื่น ๆ ไม่อยากไปอยู่อาศัย อันเป็นเหตุจำเป็นต้องให้สิ่งจูงใจทางการเงินสูงกว่าปกติ
 อีกทั้งการตั้งอยู่ที่มีมีการเกิดการขัดข้องทางการส่งไฟฟ้าอยู่ในอัตราที่สูง อันเป็นเหตุให้กระบวน
 การผลิตเสียหาย ปัญหาทั้งหลายเหล่านั้นเกิดเนื่องมาจากการเลือกทำเลที่ตั้งให้กับโรงงานผิดพลาด
 นั้นเอง ทางแก้ไขก็อาจจะเป็นการปิดโรงงานนั้นเสีย หรือไม่ก็โยกย้ายโรงงานไปอยู่ที่แห่งใหม่
 ซึ่งเหมาะสมกว่า จะเห็นได้ว่าทางเลือกทั้งสองทางนี้ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายใด
 เลย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของโรงงาน ผู้จัดการ หรือคนงานก็ตาม

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมนั้น เป็นสิ่ง
 สำคัญยิ่งต่อการลงทุน เป็นอันดับแรกเลยทีเดียว

จากลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม
 และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่
 ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมรวมตัวกันอยู่ในบริเวณหนึ่ง และกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งคงพอที่
 จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพิจารณาใช้ในการพัฒนาย่านอุตสาหกรรม รวมทั้งป้องกันปัญหาสภาวะ
 แวดล้อมที่จะตามมาจากการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อการท่องเที่ยว
 ของจังหวัดหากไม่มีการเตรียมการป้องกันอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ในการศึกษาก็ได้ให้ความสนใจกับนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ที่ตั้งอยู่ใน
 จังหวัดลำพูนด้วย เพื่อต้องการทราบว่าผู้ประกอบการมีความเข้าใจและรู้จักนิคมอุตสาหกรรมภาค
 เหนือมากน้อยแค่ไหน และต้องการทราบถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรม
 บนพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้จะได้นำเอาความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ประกอบการและนักวิชาการใน
 เรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัด และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบที่ตั้ง
 ของโรงงานอุตสาหกรรม นำมาเปรียบเทียบถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่าสอดคล้องกัน

หรือแตกต่างกัน ซึ่งก็อาจจะ เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา เลือกแหล่งที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม หรือย่านอุตสาหกรรมในโอกาสต่อ ๆ ไป

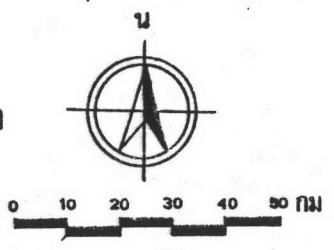
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1. เพื่อศึกษาลักษณะ และรูปแบบที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัด เชียงใหม่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยหลักและรองที่มีอิทธิพลต่อการ เลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และลำดับความสำคัญของปัจจัยดังกล่าว
- 3. เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม และความ คิดเห็นของนักวิชาการต่อการ เลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา (แผนที่ 1)

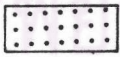
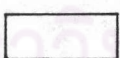
การศึกษาคั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัด เชียงใหม่มีอาณาเขตที่กว้างขวาง ซึ่งประกอบด้วยอำเภอต่าง ๆ ถึง 19 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ การที่จะสำรวจพื้นที่และสอบถามผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดให้ครบทุกอำเภอนั้น เป็นการยากและไม่มีทุนพอ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการบางส่วนในบางอำเภอ เท่านั้น โดยอำเภอที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ริม อำเภอหางดง อำเภอ สันทราย อำเภอฝาง อำเภอพร้าว อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด อำเภอแม่แตง และอำเภอจอมทอง สาเหตุที่ได้เลือกสุ่มโรงงานอุตสาหกรรมใน เขตอำเภอดังกล่าวนี้ ยึดเอาเกณฑ์พิจารณาทางด้านกายภาพ ในเรื่องของสภาพพื้นที่การ เข้าถึงและระยะทางการคมนาคม ทางรถยนต์จาก เขตเมืองเป็นสำคัญ ทั้งนี้อำเภอที่ทำการสุ่มตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมนั้นจะ กระจายอยู่ทุกบริเวณของจังหวัด โดยอำเภอที่ทำการสุ่มตัวอย่างบริเวณตอนกลางของจังหวัดได้แก่ อำเภอที่ตั้งอยู่บนที่ราบ เชียงใหม่-ลำพูน ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแม่ริม อำเภอสันทราย

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่

แสดง: ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่ทำการลุ่มตัวอย่าง
- พื้นที่ที่ไม่ได้ลุ่มตัวอย่าง

แผนที่
1

อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง ซึ่งเป็นพื้นที่ราบทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก สามารถเพาะปลูกพืชผลได้หลากหลายชนิดที่เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังเป็นเขตเมือง ซึ่งในเขตเมืองจะเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการพัฒนาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก มีปัจจัยต่าง ๆ มากมายครบถ้วน ที่เป็นจุดดึงดูดสำคัญของการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้บริเวณดังกล่าวมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก และหลากหลายชนิด โดดเด่นกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด ส่วนอำเภอที่อยู่ใกล้รอบ ๆ เขตเมือง โดยมีระยะทางห่างจากเขตเมืองไม่เกิน 20 กิโลเมตร สามารถติดต่อกับเขตเมืองได้สะดวก รวดเร็ว และได้รับอิทธิพลการพัฒนาต่าง ๆ จากเขตเมือง รวมทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้านหัตถกรรม ทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่ค่อนข้างมาก โดยมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรองจากเขตเมือง นอกเหนือจากอำเภอดังกล่าวข้างต้นแล้ว อำเภอที่ทำการลุ่มบริเวณทางตอนเหนือ ได้แก่ อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอฝาง ส่วนทางตะวันตกได้แก่ อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม และทางตอนใต้ได้แก่ อำเภอฮอด อำเภอจอมทอง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่พื้นที่เป็นที่ราบสูงเพาะปลูกพืชได้ไม่มากนัก แต่ก็มีบางอำเภอที่มีที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ และอำเภอดังกล่าวห่างไกลจากเขตเมืองเป็นระยะทางตั้งแต่ 40 กิโลเมตรขึ้นไป จะเห็นได้ว่าอำเภอที่ตั้งอยู่ห่างจากเขตเมืองมากเท่าไร โรงงานก็จะมีอยู่น้อยลงตามลำดับ ทั้งนี้มีบางอำเภอที่แม้จะห่างไกลจากเขตเมืองมาก แต่เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบมีความอุดมสมบูรณ์ จะมีโรงงานตั้งอยู่ค่อนข้างมาก จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา การที่เอาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และเส้นทางคมนาคมที่ห่างจากเขตเมืองมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกอำเภอที่ทำการลุ่มตัวอย่างนั้น เพราะสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับแหล่งวัตถุดิบ ตลาด การเข้าถึงพื้นที่ การขนส่งวัตถุดิบและผลผลิต โดยมีผลต่อต้นทุนในการผลิตสินค้า ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของพื้นที่

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การศึกษารูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดเชียงใหม่
 ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัด โดยถือตามคำนิยามในพระราชบัญญัติโรงงาน ปี 2512 มาตรา 5 ที่ว่า "อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ 2 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 2 แรงม้า ขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คน ขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อใช้สำหรับทำการผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง

ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง"

2. การกำหนดประเภทอุตสาหกรรมถือเอาตามการแบ่งของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโดยตรงของท้องถิ่น เพื่อสะดวกต่อการที่จะนำไปใช้อ้างอิงของหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดประเภทอุตสาหกรรมที่ทำการศึกษานั้น เป็นประเภทที่มีจำนวนโรงงานในจังหวัดตั้งแต่ 5 โรงงานขึ้นไป มีอยู่ 12 ประเภท คือ

- แปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร
- ขุด ระเบิด ย่อยหิน ร่อนกรวด ทราย และคัดทราย
- วัสดุสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใช่ทำจากไม้และโลหะ
- สิ่งทอ และตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- ผลิตภัณฑ์จากไม้
- ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ บรรจุก่อสินค้า และสิ่งพิมพ์
- ปิโตรเลียม เคมีภัณฑ์ และก๊าซ
- พลาสติก และผลิตภัณฑ์จากพลาสติก
- เซรามิก
- บริการ
- วิศวกรรมโลหะและอิเล็กทรอนิกส์
- เครื่องประดับ และอัญมณี

โดยทำการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในอัตราร้อยละ 10

3. การศึกษาครั้งนี้ได้มีการพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ระหว่างความคิดเห็นของผู้ประกอบการและนักวิชาการ เพื่อทราบถึงปัจจัยหลัก ปัจจัยรอง ของแต่ละฝ่ายว่ามีความคิดเห็นต่อปัจจัยใดในลำดับไหน

4. นอกจากนี้ได้ศึกษาเพิ่มเติมถึงความคิดเห็นระหว่างผู้ประกอบการและนักวิชาการ เกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือด้วย

1.4 ข้อจำกัดและปัญหาในการศึกษา

1. ในการออกภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ไม่สามารถที่จะสัมภาษณ์ได้ครบทุกอำเภอ ทั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านกำลังคน และเงินทุน อีกทั้งบางอำเภอตั้งอยู่ไกลยากแก่การออกสำรวจ มีอาณาเขตกว้างขวางยากแก่การเข้าถึงและการหาโรงงานอุตสาหกรรม

2. การสอบถามผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในอำเภอที่ห่างไกล ส่วนใหญ่จะใช้การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์แก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ดังกล่าวยากแก่การเข้าถึง ซึ่งแบบสอบถามที่ได้รับกลับมานั้นมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นจึงได้ฝากแบบสอบถามไปกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นในช่วงที่ออกภาคสนาม หรือตรวจโรงงาน

3. ในการสัมภาษณ์นั้น เจ้าของโรงงานหรือผู้จัดการ บางครั้งอยู่ในช่วงที่กำลังควบคุมการผลิต หากเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นนั้น เจ้าของหรือผู้จัดการโรงงานมักจะบอกบໍ่คำไม่ตอบหรือเสนอความคิดเห็น เพราะจะเป็นการเสียเวลาในการทำงาน และบางโรงงานโดยเฉพาะในเขตเมืองจะไม่ยอมเสียเวลาให้สัมภาษณ์ อีกทั้งเกิดความระแวงจึงไม่ให้ข้อมูล

4. ในการสอบถามนักวิชาการถึงความคิดเห็นนั้น นักวิชาการในบางราย โดยเฉพาะนักวิชาการในส่วนกลาง แม้ว่าจะทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมของภาคเหนือก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะให้ความคิดเห็นที่ละเอียด และชัดเจนในบางเรื่องได้ เพราะไม่ได้คลุกคลีอยู่ในพื้นที่นั้นจริง ๆ ในเชิงปฏิบัติ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมผลงานของนักคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้
2. รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานทั้งของภาครัฐบาล และเอกชนที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาข้อมูลขั้นปฐมภูมิ โดยการออกแบบสอบถาม และทำการสำรวจภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม และนักวิชาการทั้งในพื้นที่ และส่วนกลางที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำการศึกษา

4. ใช้วิธีการทางสถิติให้ค่าน้ำหนักในการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ตั้ง และการเลือกที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ระหว่างความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในพื้นที่ศึกษา
2. สามารถทราบถึงแหล่งที่ตั้ง และรูปแบบของโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต
3. สามารถทราบถึงความสอดคล้องกันระหว่างแนวความคิดทางทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติ เพื่อเลือกแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
4. สามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการพิจารณาที่จะใช้ในการพัฒนาย่านอุตสาหกรรมของจังหวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย